

NORGES HØYESTERETT

Den 26. november 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-01985-A, (sak nr. 2007/576), sivil sak, anke,

Trafikksforsikringsforeningen (advokat Børre Lid)

mot

AS ChricoBil (advokat Terje Bryn)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Tjomsland**: Saken gjelder spørsmålet om en bilforhandler hadde plikt til å trafikksforsikre en avregistrert innbyttebil som ble stjålet og voldt skade, jf. lov 3. februar 1961 om lov om ansvar for skade som motorvogn gjer § 15, og i så fall om Trafikksforsikringsforeningen kan kreve regress av bilforhandleren, jf. § 13.
- (2) Sakens bakgrunn er følgende:
- (3) ChricoBil AS hadde en fire år gammel Opel Vectra B Caravan stående for salg ved sitt utsalg på Kjeller. Bilen var kjøpt som innbyttebil, og sto sammen med andre biler for salg parkert inntil forretningsbygningen i et større gårdsrom som var dannet av ChricoBils lokaler og andre forretningsbygg. Området var åpent for inn- og utkjøring fra to retninger hele døgnet. Bilen var – i samsvar med vanlig praksis – avregistrert og uten skilter, og ChricoBil hadde ikke tegnet ny trafikksforsikring. ChricoBil disponerte flere årsprøvekjennermerker, og i forbindelse med flytting og prøvekjøring ble bilene påsatt prøveskilt, noe som innebar at det forelå trafikksforsikring.
- (4) Den 6. juni 2001 ble bilen stjålet, påsatt stjalne skilter fra en annen bil av samme type, og benyttet som ”rambukk” ved et innbrudd hos en gullsmed på Lillestrøm. Det ble der voldt materielle skader for 243 412 kroner. Biltyven ble ikke pågrepet. Da bilens rette identitet ble kjent, ble det klarlagt at Trafikksforsikringsforeningen, som er en sammenslutning av selskaper som tilbyr trafikksforsikring, var ansvarlig for skaden, jf. bilansvarsloven § 10 første ledd.

- (5) Trafikksforsikringsforeningen utbetalte skadebeløpet 8. november 2002. Foreningen krevet samtidig regress fra ChricoBil, som foreningen mente hadde forsømt å forsikre bilen. ChricoBil bestred å være regressansvarlig.
- (6) Etter forgjeves forliksmekling tok Trafikksforsikringsforeningen 24. januar 2005 ut stevning ved Oslo tingrett, som 9. november 2005 avsa dom med slik domsslutning:
- ”1. AS ChricoBil frifinnes.
2. Trafikksforsikringsforeningen dømmes til å betale AS ChricoBil sakens omkostninger med 52 075 – femtitusenogstøttifem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne dommen med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfylleelsesfristen til betaling skjer.”
- (7) Trafikksforsikringsforeningen anket tingrettens dom til Borgarting lagmannsrett, som 28. februar 2007 avsa dom med slik domsslutning:
- ”1. Tingrettens dom stadfestes.
2. Trafikksforsikringsforeningen betaler til ChricoBil AS i saksomkostninger for lagmannsretten 44 148 – førtifiretusenetthundreogførtiåtte – kroner innen to uker fra dommens forkynnelse med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven fra forfall til betaling skjer.”
- (8) Trafikksforsikringsforeningen har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen. Ett vitne har avgitt en skriftlig erklæring til bruk for Høyesterett. Saken står i samme stilling som for de tidligere instanser.
- (9) Den ankende part, *Trafikksforsikringsforeningen*, har for Høyesterett sammenfatningsvis anført:
- (10) Lagmannsretten har tatt feil når den er kommet til at ChricoBil ikke hadde forsikringsplikt etter bilansvarsloven § 15, og at Trafikksforsikringsforeningen derfor ikke kan kreve regress i henhold til lovens § 13.
- (11) Etter bilansvarsloven § 15 annet punktum foreligger det forsikringsplikt når eieren ”let” bilen bli ” fråsegsett på slik vis at det kan koma opp skadebotkrav etter denne lova”. Ved tolkingen av dette vilkåret må man bygge på begrensningen i lovens virkeområde i § 2. Etter § 2 første ledd bokstav b gjelder loven ikke skade som skjer mens bilen er ”forsvarleg fråsegsett utanfor gate, veg eller annan stad der ålmenta kan ferdast”. Dette unntaket får ikke anvendelse her hvor bilen var plassert på et sted som er åpent for allmennheten.
- (12) Når en bil er plassert på et sted som er åpent for allmennheten, kan skade etter loven alltid oppstå, og eieren har derfor plikt til å holde bilen forsikret etter § 15 annet punktum. Bestemmelsen må forstås slik at det foreligger forsikringsplikt i alle tilfeller hvor erstatningsplikt kan oppstå etter bilansvarsloven. Det er tilstrekkelig at det er en teoretisk mulighet for at det kan oppstå erstatningskrav som omfattes av loven, jf. Ot.prp. nr. 24 (1959–60) side 50. En bil som er avskiltet og plassert på et allment tilgjengelig sted, kan –

slik som her er skjedd – volde skade i forbindelse med tyveri av bilen, men også på andre måter, for eksempel ved at en syklist kjører inn i bilen.

- (13) Bestemmelsen i § 15 annet punktum inneholder ikke noe vurderingselement knyttet til forsvarligheten av den aktuelle plasseringen. Så lenge plasseringen skjer på et sted allmennheten har tilgang, må derfor eieren holde bilen trafikksikret. Denne lovforståelsen, som innebærer korrespondanse mellom eierens forsikringsplikt og det ansvar som er dekket etter bilansvarsloven, gir en regel som er klar og lett å forholde seg til. En regel hvor forsikringsplikten beror på en konkret risikovurdering, er derimot lite forutsigbar for bileierne.
- (14) Bilansvarsloven § 13 oppstiller et rent objektivt regressansvar for bileier når forsikringsplikten ikke er oppfylt. Bestemmelsens ordlyd, dens forhistorie og lovforarbeidene taler for at regressansvaret er objektivt. Det ligger ikke i begrepet ”forsømde” noe krav om at bileieren kan lastes for at han unnlot å forsikre bilen.
- (15) Lempingsregelen i § 13 første ledd annet punktum må som hovedregel praktiseres strengt. Den omstendighet at ChricoBil her har fulgt en praksis med hensyn til forsikringsdekning som er vanlig blant bilforhandlere, er imidlertid et særlig hensyn som tilsier at det er grunnlag for å foreta en nedsettelse av ansvaret. Det er ikke hjemmel for å la ansvaret falle bort etter denne lempingsregelen.
- (16) Trafikksikringen har nedlagt slik påstand:
- ”1. **AS ChricoBil dømmes til å betale erstatning til Trafikksikringsforeningen, begrenset oppad til kr 243.412,-, med tillegg av lovens forsinkelsesrente, fra 10. desember 2002 til betaling skjer, jf. forsinkelsesrentelovens § 3 første ledd.**
 2. **AS ChricoBil dømmes til å erstatte Trafikksikringsforeningens saksomkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra to uker etter dommens forkynning til betaling skjer, jf. forsinkelsesrentelovens § 3 første ledd.”**
- (17) Ankemotparten, *AS ChricoBil*, har for Høyesterett sammenfatningsvis anført:
- (18) Både tingretten og lagmannsretten har med rette forstått bestemmelsen i bilansvarsloven § 15 annet punktum slik at det må innfortolkes en forstandig risikovurdering av om bilansvarsskade vil kunne oppstå. Trafikksikringsplikten etter denne bestemmelsen inntreer først når skaderisikoen overstiger den teoretiske risiko som alltid vil foreligge for at parkerte biler skal volde skade.
- (19) Innbyttebilen hadde lovlig trafikksikring når den ble flyttet, prøvekjørt mv. Dette skjedde ved bruk av et av ChricoBils årsprøvekjennermerker, slik praksis er og alltid har vært i bilbransjen. Det er knyttet trafikksikring til årsprøvekjennermerkene som festes på uregistrerte innbyttebiler og uregistrerte nye biler. Gjennom denne ordningen har bilforhandlerne en ”på og av”-trafikksikring.
- (20) Trafikksikringsforeningens standpunkt innebærer at en bileier ikke lovlig kan avregistrere bilen sin og med det slippe den alminnelige løpende trafikksikring hvis bilen blir stående på et sted åpent for alminnelige ferdsel. Men konsekvensen av Trafikksikringsforeningens standpunkt må – slik ankemotparten ser det – være at det også foreligger forsikringsplikt dersom bilen er blitt plassert på et sted som ikke er åpent

for alminnelige ferdsel. Også i disse tilfeller vil bilen – i forbindelse med et tyveri – kunne volde skade som omfattes av loven. Det skillet som Trafikkforsikringsforeningen oppstiller, er derfor også av denne grunn ikke relevant.

- (21) Trafikkforsikringsforeningens standpunkt innebærer et dramatisk brudd med en fast og langvarig praksis som både forsikringsselskapene og myndighetene har akseptert. De regler som er gitt blant annet om avregistrering og midlertidig registrering, må forutsetningsvis bygge på at det ikke er forsikringsplikt i tilfeller som det foreliggende.
- (22) Subsidiært bestrides at Trafikkforsikringsforeningen har regressrett etter bilansvarsloven § 13 første ledd første punktum. Det ligger etter ankemotpartens syn et element av bebreidelse i begrepet ”forsømde” som er et vilkår for regressrett. ChricoBil fulgte det som var vanlig praksis blant bilforhandlere og kan ikke bebreides for unnlatt forsikringsdekning. Forsikringsselskapene tilbyr for øvrig ikke noen alminnelig trafikkforsikring for uregistrerte biler.
- (23) Atter subsidiært gjøres gjeldene at regresskravet må nedsettes til null med hjemmel i bilansvarsloven § 13 første ledd annet punktum. Etter ankemotpartens syn gir denne bestemmelsen hjemmel for fullt ansvarsbortfall.
- (24) AS ChricoBil har nedlagt slik påstand:
- ”1. **Borgarting lagmannsretts dom av 28.02.07 i sak 06-014587ASI-BORG/03 stadfestes.**
 2. **Trafikkforsikringsforeningen betaler til AS ChricoBil kr 54.748 – kronerfemtifiretusensjuhundreogførtiåtte – i saksomkostninger for Høyesterett innen to uker fra dommens forkynnelse med tillegg av forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.”**
- (25) *Jeg er kommet til samme resultat som de tidligere instanser.*
- (26) Spørsmålet er om Trafikkforsikringsforeningen har et regresskrav etter bilansvarsloven § 13 mot ChricoBil for utbetalt erstatning i anledning den skaden som den stjalne innbyttebilen voldte. Et regressansvar mot ChricoBil forutsetter at selskapet i egenskap av eier av bilen var forpliktet til å ha den trafikkforsikret.
- (27) Forsikringsplikten er regulert i bilansvarsloven § 15. Første punktum er en kobling til registreringsreglene. Det gjelder etter denne bestemmelsen forsikringsplikt for motorvogn som er registrert eller skulle vært registrert eller hatt kjennemerker etter vegtrafikkloven. Registreringsplikten for motorvogner fastslås i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk § 15 første ledd. Etter vegtrafikkloven § 17 første ledd første punktum må motorvogn ”ikke brukes” uten at de er meldt til registrering og påsatt lovlige kjennemerker. Etter § 15 fjerde ledd kan registrering ”ikke skje uten at det er lagt fram trygdeerklæring fra et trygdslag i samsvar med bilansvarslova eller bevis for at motorvognen ikke trenger å være trygdet etter nevnte lov”. Etter § 16 annet ledd kan imidlertid registreringsmyndigheten tillate bruk av motorvogn for kortere tid eller for et enkelt høve uten at motorvognen er registrert etter § 15. I så fall skal motorvognen være i forsvarlig stand og påsatt særlige kjennemerker. Før slik tillatelse blir gitt må det i samsvar med bilansvarsloven være fremlagt trygdeerklæring. Det skilles etter forskrift 25. januar 1990 nr. 92 om bruk av kjøretøy § 2-7 mellom årsprøvekjennemerke som kan tildeles de som – slik som

bilforhandlere – har stadig bruk for prøvekjennemerke i egen virksomhet, og dagsprøvekjennermerke som det bare er bruk for i et enkelt tilfelle.

- (28) Den aktuelle innbyttebilen var avregistrert, og den kunne – som partene er enige om – stå plassert slik den var da den ble stjålet, uten å være registrert etter vegtrafikkloven § 15. I den utstrekning ChricoBil brukte bilen, for eksempel til prøvekjøring, ble den påsatt et av firmaets årsprøvekjennermerker som innebar at trafikksforsikring var tegnet. Det er på denne bakgrunn på det rene at bestemmelsen i bilansvarsloven § 15 første punktum ikke innebar at ChricoBil, som bilens eier, hadde plikt til å tegne en trafikksforsikring for bilen slik den sto plassert da den ble stjålet.
- (29) Det omtvistede spørsmålet i saken er om det forelå forsikringsplikt for ChricoBil etter bestemmelsen i bilansvarsloven § 15 annet punktum, som lyder slik:
- ”Er ei vogn ikkje trygda så som nemnt i fyrste punktum, og eigaren eller innehavaren let vogna verta brukt, faren med eller fråsegsett på slik vis at det kan koma opp skadebotkrav etter denne lova, skal eigar eller innehavar eller den som brukar eller køyrer vogna såleis, trafiktrygda henne.”**
- (30) Jeg nevner innledningsvis at det i juridisk teori er lagt til grunn at en biltyv har forsikringsplikt etter denne bestemmelsen, jf. blant annet Nils Nygaard: Bilansvar 2. utgave side 437. Synspunktet er at biltyven – som innehaver av bilen – ”let” bilen bli brukt.
- (31) Når det gjelder kravet mot ChricoBil er det alternativet ”let vogna verta...fråsegsett på slik vis at det kan koma opp skadebotkrav etter denne lova”, som er aktuelt. Vilåret ”let” er forstått slik at det inneholder et subjektivt element, en slags samtykkehandling, jf. Nils Nygaard side 438. I vår sak – som gjelder alternativet ”fråsegsett” – reiser dette vilåret ikke noe problem. Det var ChricoBils ansatte som i tråd med vanlig praksis hadde plassert bilen på det aktuelle stedet.
- (32) Trafikkforsikringsforeningen hevder – med en reservasjon som jeg kommer tilbake til – at bestemmelsen i § 15 annet punktum innebærer at det foreligger forsikringsplikt i de tilfeller der ansvar etter bilansvarsloven teoretisk kan oppstå, mens ChricoBil mener at det må legges inn en forstandig risikovurdering for bilansvarsskade, før forsikringsplikt oppstår.
- (33) Bestemmelsens ordlyd løser ikke direkte dette spørsmålet. Uttrykket ”kan koma opp” kan trekke i retning av den forståelsen som Trafikkforsikringsforeningen gjør gjeldende. Det samme gjelder en uttalelse i lovforarbeidene om at bestemmelsen i annet punktum er noe omformulert for ”å slå helt fast at forsikringsplikt foreligger i alle tilfelle hvor erstatningsplikt kan oppstå etter loven”, jf. Ot.prp. nr. 24(1959-60) side 50. På den annen side kan uttrykksmåten ”på slik vis” trekke i retning av at forsikringsplikten er begrenset. Det samme gjelder etter mitt syn bestemmelsens oppbygging, som tilsier at tilføyelsen etter ordet ”fråsegsett” har selvstendig betydning.
- (34) Trafikkforsikringsforeningen hevder at begrensingen i rekkevidden av § 15 annet punktum følger lovens § 2, og da særlig § 2 første ledd bokstav b, som unntar fra lovens virkeområde skade som er gjort mens bilen er ”forsvarleg fråsegsett utanfor gate, veg eller annan stad der ålmenta kan ferdast”. Trafikkforsikringsforeningen utleder av denne bestemmelsen sammenholdt med § 15 annet punktum at det ikke foreligger

forsikringsplikt når bilen er forsvarlig bortsatt på et ferdselsstengt sted, men at eieren alltid har plikt til å trafikksikre bilen når den er plassert på et sted som er åpent for allmennheten. Jeg er imidlertid – som de tidligere instanser – kommet til at denne sontringen ikke kan være avgjørende for eierens forsikringsplikt etter § 15 annet punktum. Som lagmannsretten peker på, har sontringen ikke støtte i lovens ordlyd eller i lovforarbeidene. – Det kan også reises spørsmål om sontringen er treffende når det, slik som her, er tale om tyveririsikoen. Unntaket i bilansvarsloven § 2 bokstav b er nemlig begrenset til de skader som skjer ”medan” bilen sto forsvarlig ”fråsegsett”. Dersom bilen blir stjålet mens den står slik plassert, omfatter bilansvaret de skader som bilen volder. Dette vil for eksempel gjelde dersom den blir stjålet mens den står plassert på en privat oppkjørsel eller gårdsplass.

- (35) Jeg legger ved tolkingen av bestemmelsen i § 15 annet punktum også vekt på at ChricoBil når det gjelder forsikringstegning, har forholdt seg i samsvar med det som er opplyst å være en fast etablert praksis blant bilforhandlere. Ved innbytte av bil er det vanlig at den tidligere eieren og bilforhandleren skriver en salgsmelding hvor eiendomsretten til bilen overføres til bilforhandleren. Salgsmeldingen blir levert til Statens vegvesen, og bilforhandleren blir notert som ny eier i motorvognregisteret. Trafikksikringen på innbyttebilen sies opp og overføres til den nye bilen, noe som innebærer at innbyttebilen blir stående uten alminnelig trafikksikring. Når innbyttebilen blir solgt omregistreres den fra bilforhandleren til den nye eieren, og det tegnes ny trafikksikring. I den utstrekning de uregistrerte innbyttebiler blir brukt til prøvekjøring mv., påmonteres de et av bilforhandlerens årsprøvekjennermerker, som det er knyttet trafikksikring til. Det er på det rene at bilforhandlere i stor utstrekning har plassert innbyttebilene på steder som har vært åpne for alminnelig ferdsel.
- (36) Både bilbransjen, forsikringsselskapene og myndighetene har, så vidt jeg kan se, innrettet seg i samsvar med den ordning som har vært praktisert. Praksisen med avregistrering og bruk av prøveskilt må bygge på en forutsetning om at det i alminnelighet anses tilstrekkelig at innbyttebilene er forsikret når de har blitt brukt til prøvekjøring mv., og at det derfor ikke gjelder et generelt krav om alminnelig trafikksikring. Jeg antar at dette også er grunnen til at ingen forsikringsselskaper i dag tilbyr alminnelig trafikksikring av biler som ikke er registrert.
- (37) Det kan anføres at en ordning hvor forsikringsplikten beror på en skjønsmessig avveining, vil medføre grensetilfeller som det vil kunne være problematisk å forholde seg til for bileierne. Men det kan også anføres gode grunner for at det ikke er hensiktsmessig med en så omfattende forsikringsplikt som den Trafikksikringsforeningen hevder foreligger. Jeg er, særlig på bakgrunn av lovbestemmelsens utforming og den praksis som har vært fulgt, kommet til at § 15 annet punktum må forstås slik at forsikringsplikten beror på en vurdering av risikoen for at motorvognene kan volde skade som omfattes av bilansvarsloven.
- (38) Ved vurderingen av hvilken risiko som skal til for at det foreligger forsikringsplikt, må det tas utgangspunkt i at den risiko som en uregistrert bil som ikke brukes, til vanlig innebærer, ikke er tilstrekkelig. Det må, slik jeg ser det, foreligge spesielle omstendigheter som tilsier at risikoen er atskillig større enn det som er den vanlige for slike biler, for at forsikringsplikt skal inntre. Den nærmere grensen vil, som tidligere fremholdt, nødvendigvis måtte være skjønsmessig. Ved vurderingen av tyveririsikoen for uregistrerte biler vil blant annet plasseringsstedet og bilens verdi mv. ha betydning.

- (39) De tidligere instanser er kommet til at den konkrete plasseringen av bilen i dette tilfellet ikke innebar en skaderisiko som overstiger det nivået som ville utløst forsikringsplikt for ChricoBil. Lagmannsretten la til grunn at bilen var låst, at det ikke forelå andre forhold ved plasseringsstedet som tilsa en tyveririsiko utover den som så å si alltid foreligger, og at det heller ikke var annen skaderisiko av betydning. Tingretten bemerket dessuten at bruktbiler for salg regelmessig oppbevares på denne måten, uten at dette har avstedkommet større problemer med tyverier. Lagmannsrettens konkrete risikovurdering er ikke angrepet fra Trafikkforsikringsforeningens side, og jeg finner da ikke grunn til å gå nærmere inn på denne.
- (40) Når ChricoBil ikke hadde forsikringsplikt, kan Trafikkforsikringsforeningen ikke kreve regress av selskapet. Lagmannsrettens dom blir derfor å stadfeste; idet jeg også er enig i saksomkostningsavgjørelsen. ChricoBil må også tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett, jf. tvistemålslovens § 180 første ledd. Omkostningene settes – i samsvar med inngitt omkostningsoppgave – til 54 748 kroner.

(41) Jeg stemmer for slik

D O M :

1. Lagmannsrettens dom stadfestes.
2. I saksomkostninger for Høyesterett betaler Trafikkforsikringsforeningen til AS ChricoBil 54 748 – femtifiretusensyvhundreogførtiåtte – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.

- (42) Dommer **Flock:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (43) Kst. dommer **Sverdrup:** Likeså.
- (44) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (45) Dommer **Gjølstad:** Likeså.

(46) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom stadfestes.
2. I saksomkostninger for Høyesterett betaler Trafikkforsikringsforeningen til AS ChrigoBil 54 748 – femtifiretusensyvhundreogførtiåtte – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.

Riktig utskrift bekreftes: